

KISGRAFIKA

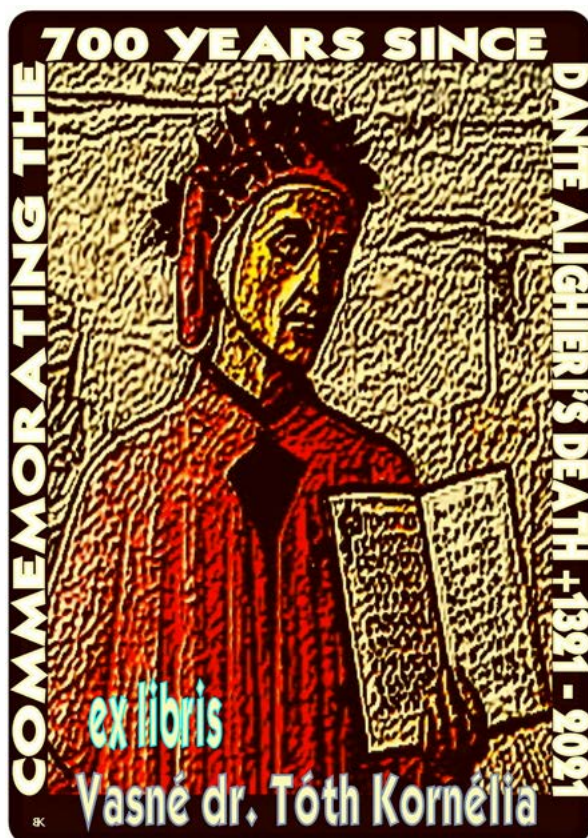
60. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”

Postacím: 2045 Törökbálint, Bartók Béla u. 2., internetcím: www.kisgrafika.hu

Szerkesztő: Vasné dr. Tóth Kornélia

Felelős kiadó: Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető; e-mail: titkar@kisgrafika.hu

Balajti Károly grafikája, X3+CGD, op. 1119 (2021), 130×90

T A R T A L O M

Ürmös Péter: König Róbert emlékére

Dr. Horváth Hilda: Vadász vázlatai

Dobó Kocsis Zoltán: Kisgrafikák számlákon. A nosztalgikus számolócédulák

Vasné dr. Tóth Kornélia: Híres gyűjtők könyvjegyei az OSZK-ban. Siklóssy László (1881–1951)

Várkonyi Zsolt – Vasné dr. Tóth Kornélia: Várkonyi Károly kisgrafikai alkotásjegyzéke (IV.)

HÍREK – LAPSZEMLE – KÖNYVESPOLC – EGYESÜLETI HÍREK

2021/4

KÖNIG RÓBERT EMLÉKÉRE

Idén novemberben lenne 70 éves Dr. habil DLA König Róbert, az MKE adjunktusa, Munkácsy Mihály-díjas grafikusművész.

Máig elevenek azok az emlékek, amelyek König Róbert alakját idézik fel számunkra, pedig már hatodik éve nincs közöttünk. Gyűjteményünket lapozva, amikor kézbe vesszük munkáit, visszagondolhatunk előadásaira, kiállításaira és a róla készített portréfilmekre. A Magyar Képzőművészeti Egyetemen 2003 januárjában summa cum laude minősítéssel DLA tudományos fokozatot szerzett, majd egy évvel később habilitált; meghívottként ennek mi is közvetlen tanúi lehettünk, és együtt örülhettünk a sikerének. Az egyetem könyvtárában pedig többször élvezhettük az intézmény archív anyagából tartott bemutatóit. Arra is emlékezhetünk, amikor a nagybeteg Stettner Bélától átvette a *Kisgrafika* újság képtördelői szerepét.

König Róbert (Székesfehérvár, 1951 – Budapest, 2014) a Magyar Képzőművészeti Főiskola grafika szakán diplomázott Raszler Károly és Rozanits Tibor növendékeként 1975-ben, ahová még ebben az évben bekerült oktatóként, és ahol haláláig dolgozott. A hetvenes években Derkovits-ösztöndíjas, római ösztöndíjas és a British Council támogatásával a norvégiai Vossban dolgozott. 1993-ban a Hágai Király Akadémia vendég-tanáraként tevékenykedett. Szerteágazó művészeti tevékenysége a pár centiméteres fametszetektől egészen a monumentális falfestményekig (budapesti Operaház, szenttamási Almásy-kastély) terjedt; igazi profilja a sokszorosító grafika volt, amelynek minden ágát mesterfokon művelte. Több mappát adott ki grafikai sorozataiból (*Cornwalltól Edinburghig, Buchephalos, Hypocrene*). Munkásságában külön fejezetet jelentenek a családja származására utaló, egyúttal a magyarországi német ajkú nemzetiség történetét feldolgozó szériái (*Ulmi bárkák, Jörg Ratgeb, Dort drunt an der Donau, Hullámzó vizeken keresztül*).

König Róbert fametszete, X2 (1987), 92×125

A Kisgrafika Barátok Körének 1984-től töltötte be a művészeti vezető, majd 1994-től az elnöki tisztét, a haláláig. Tagja volt a Magyarországi Német Írók és Művészek Szövetségének (VUDAK), vezetője a Szenttamási Művésztelepnek. Számos egyéni kiállítást rendezett itthon és külföldön (Ausztria, Hollandia, Olaszország, Németország). Csoportos tárlaton való részvételei közül ki lehet emelni a Niagara University Képzőművészeti Tanszékén kollégáival rendezett kiállítást, a miskolci III. Országos Grafikai Biennálét és a Vásárhelyi Őszi Tárlatokat.

Díjai közül a legjelentősebbek a Tallinni Grafikai Biennálé I. díja (1991), a Baden-Württemberg tartomány művészeti nagydíja (1999), M. S. mester díj (2010), Munkácsy Mihály-díj (2013).

„Le style c’est l’homme meme” [A stílus maga az ember]. Ez többszörösen igaz König Róbert esetében. Lapjait a jellegzetes lendületes vonalvezetése („organikus dinamika”), metszőtechnikája és tematikája révén azonnal ki lehet választani akár száz lap közül is. Miből eredeztethető mindez? Ritka egybeesés, sőt a sors különös kegyelme az, hogyha például egy lovas sportember művészként ugyanazt tudja kifejezni és ábrázolni, ami életének vezérfonala és szenvedélye, életformája és életstílusa; és mindehhez élete végéig hű tud maradni. Ezért hiteles a művészi életműve; egyenes ívű a pályája, nincsenek benne stílustörések, útkereső kísérletezések. Ugyanaz az elv, koncepció és tudatosság vezeti a pályája kezdetétől az utolsó metszetek megalkotásáig, mint ahogy megfogalmazza, a „ló mozgáselemzése vizsgálódásaim egyik meghatározó tárgya”; „inkább új szempontok alapján kívántam megjeleníteni ezt a gyönyörű lényt, úgy, hogy a ma szemlélőjének már egészen mást jelentsen, mint jelentett az elmúlt időkben”. Mindezek az *Equus et mundus, azaz a ló és a világ* című értekezésében olvashatók (*Kisgrafika*, 2004/2. sz., 6.). Antall István – König egy korábbi kiállítása kapcsán – azt írja, hogy nála „a ló [...] ok, indok és ürgy, hogy minél többet mondhasson el az esendő emberről. [...] ürgy a ló misztikus szépsége, mitológikus alakja” (*Kisgrafika*, 1998/4. sz. 2.).

König Róbert: London III., linómetszet, X3, 84×92

König Róbertet nemcsak a lóábrázolás hazai mestereként tarthatjuk számon, a fametszet magyarországi történetének nem halványuló csillaga marad, aki a lapdúc- és száldúc-technikában, emellett az általa Hágában újdonságként tanított papírmetszet-technikában is korábban ritkán tapasztalt volumenű munkásságot tudhat maga mögött; időről időre visszatért a rézkarhoz és foltmaratáshoz is.

Halála után is gondos kezek ápolják művészeti örökségét. Így került sor a KBK által rendezett emlékkiállítására 2018-ban a H13 Galériában, amelynek anyagát az egyesület gyűjtői kölcsönözték az eseményre. 2019 őszén pedig az ART9 Egyesület galériájában Csorba Zoltán válogatta és rendezte kiállítással az *Iskolateremtő mesterek*-sorozatát.

Ürmös Péter

VADÁSZ VÁZLATAI

Idén 120 éve született Vadász Endre, a magyar grafika történetének kiemelkedő személyisége. Mindig kedvelt volt az ex libris gyűjtők körében. Több mint 700 kisgrafikája található az Iparművészeti Múzeumban dr. Soó Rezső akadémikus kollekcijából, amelyek főként dr. Lustig István ügyvéd tulajdonából származnak. Közülük szinte teljesen ismeretlenek Vadász tervei. A skiccek mindig izgalmasak, mert a művészek ötleteit az ihlet hevében rögzítik, és betekintést nyújtanak az alkotás folyamatába. Most ezekből szemelgetünk. Vadász kisgrafikáit 1969-ben átfogóan ismertette a nagyszerű bibliográfus, Galambos Ferenc. Még a művész életében Lustig István, illetve Soó Rezső összeállította Vadász alkotásjegyzékét, amit oeuvre-jének legjobb ismerője, Sz. Kürti Katalin művészettörténész véglegesített. Neki köszönhetően a nagyközönség is megismerhette a tragikusan rövid, ámde igen termékeny életművet. 2015-ben két kitűnő könyv is megjelent róla Debrecenben.

Vadász a grafika poétája, pár vonallal képes a lélek húrjait megrezegtetni, lírai, fájdalmas és örömteli egyszerre. Mindent tud az ember legbenső énjéről. Szükszavú, a legkevesebb eszközzel szinte légies, fantasztikus könnyedséggel vall az élet szépségeiről, teremt egy költői, mesebeli világot, vagy éppen szinte topográfiai hűséggel örökít meg egy-egy városrészletet. Tragikus fájdalommal, csendes melankóliával szemléli a Halál mindenütt jelenlévő közeledtét, és váteszként érzi meg, éli át saját sorsának drámáját. Az Élet derűje sohasem feledteti az elkerülhetetlen Végzetet.

Pár tucatnyi terve különféle technikával (ceruza-, tollrajz, pasztell, akvarell) készült. A ceruzarajzok általában egy-egy rajzi ötletet, leleményt, sugallatot rögzítenek. Vadásznak sikerült megőriznie az ihlet hevét és frissességét az elkészült alkotásokon is.

Szembeszökő, hogy a vázlatok több alkalommal kép és szöveg rendjének kialakítását, arányos elhelyezését szolgálják. Vadász ihletett művész, nem tipográfus, nem nyomdász, azok strukturált gondolkodása nélkül. Talán azért is fontosak a vázlatok, hogy már előre lássa kép és felirat harmóniáját. A kivitelezett daraboknál a felirat ugyan megőriz valamit a vázlat esetlegességéből, de átgondoltabb az elhelyezés: ha lehet, nem a képen kívül, hanem az ábrázoláson belül kap helyet a szöveg.

Más esetben a rézkartechnikához nyújtanak segítséget a tervek: a rézlemezbevonat megkarcolása előtt először papírfelületen rajzolja meg a művész a kompozíciót, s ezt ülteti át lemezre, persze így a kompozíció a nyomtatás következtében megfordul: a rajz tükörképe lesz maga a rézkarc. Érdekes, hogy ahol lényeges lett volna a tükörkép megrajzolása, a történeti Magyarország kontúrjánál, ott ez a vázlat nem készült el – vagy nem maradt fenn. Van, amikor második lemez is készült: az ötletrajz az első levonatot segítette, majd ennek variánsa lett a következő példány.

Összességében a biztos kezű komponálásnak és a rajztudásnak, valamint minden bizonnyal a tudatosságnak is köszönhető, hogy ritkán találunk módosítást a tervek és az elkészült grafikák között. A végleges karcokat nézegetve több ízben csupán aprónak tűnő, lényegtelen eltérések láthatók. Természetesen a kompozíció zártabb, egységesebb lett a vázlatokhoz képest, de maga a főmotívum, továbbá a figurák rendje és fő jellemzői nem változtak.

Vannak azonban olyan vázlatok is, amelyek – legtöbbször kompozíciós céllal – eltérnek a végleges műalkotástól. Az

egyik karácsonyi üdvözlőlapon a lebegő angyal alatt, a falu közepén kis templom látható, jobb oldalt szélén pedig karácsonyfa: a végleges műnél a karácsonyfa középre, a templom helyére került – a szimmetria kedvéért.

Vadász Endre rézkarca, C3/col., op. 207 (1938), 130×80

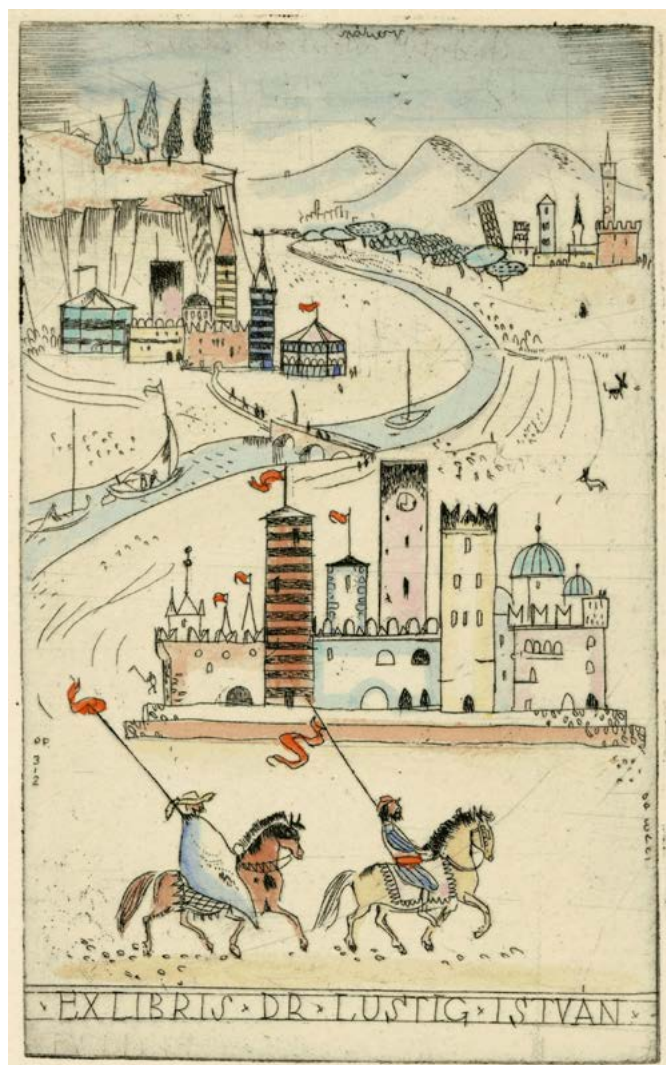
A rézkarcok kompozíciója a tervekhez képest koncentráltabb: a vázlaton a fészekrábló fiúcska még kicsit kifelé tekint a képből, de a kész alkotás már összefogottabb, és a madár s fiúcska egymásra tekintő kettőse lesz a kisgrafika középpontja.

Nemcsak a kompozíció, hanem a mondanivaló hangsúlyai is átalakíthatják a skicceket. Ezt láthatjuk a háborút legyőző angyal esetében. A vázlaton a felülkerekedés motívuma dominál, amikor is a térdelő angyal katonára tapos, míg a kivitelezett mű a szabad szárnyalást, a szellemi fölényt hangsúlyozza a fizikai erővel szemben.

Világosan követhető az alkotás folyamata a szögesdrótot és madarat ábrázoló 1940-es újévi üdvözlőnél. Míg a ceruzarajznál a nap és az élő virág ad reményt, a végleges karcon már sarló vágta le a virágot, de a messzeség, a távlat mégis optimizmust sejtet.

A vázlatok többnyire a rézkarc ex librisekhez készültek – vagy éppen csak ezek maradtak fent. Néhány temperaképnél a fekete alapon lévő vaskos színfoltok a fametszetek foltszerűségét, súlyosságát előlegezik meg.

Vadász igazi kolorista: általában már a vázlatokat is színesen veti papírra, melyek az utólag kifestett rézkarcokhoz képest olykor intenzívebbek, sőt, a tervek megpillantásakor gyakran először a színfoltok ragadnak meg bennünket. A rézkarcoknál viszont a színekkel egyforma hangsúlyt élvez maga a vonal és a térbeli mélység, a művész jellegzetes távlati, olykor felülnézeti látásmódja. Előfordul azonban, hogy éppen a színek emelik ki a mondanivalót. A vázlat színei eltérhetnek a kész rézkarc színeitől, illetve ugyanazt a rézkarcot többféleképpen is kiszínezte, variációkat készített.

Vadász Endre rézkarca, C3/col., op. 312 (1941), 112×70

Az egyik legszebb képecske egy Gianni Mantero nevére készített tempera, amelynek kivitelezett példánya nem ismert, és az alkotásjegyzék sem közli. Ez a mesebeli mű nagyon hasonlít az egyik Lustig István nevére készült ex librishez. A kutatás számára éppen azok a lapok – mint Kaza György újévi üdvözlője – jelentenek igazi újdonságot, amelyek kivitelezett példányait nem ismerjük.

Dr. Horváth Hilda

A Kisgrafika Barátok Köre Egyesület
internetes honlapja:
www.kisgrafika.hu

KISGRAFIKÁK SZÁMLÁKON. A NOSZTALGIKUS SZÁMOLÓCÉDULÁK

Bár a számolócédulák sokak számára még ma sem teljesen ismeretlenek, a nagyközönség azonban már csak antikváriumokban, árveréseken, kiállításokon, köz- és magángyűjteményekben találkozhat velük. A második világháború elmúltával végképp eltűntek ezek a vidám, szórakoztató, és nagyon sok esetben igényes és értékes grafikai munkákat tartalmazó nyomtatványok.

A számolócédulákat a gépi pénztárblokk őseinek tekinthetjük. Az üresen hagyott hátoldalán számolták össze a kereskedők az adott boltban vásárolt termékek árát, vagy pedig vállalkozók állapították meg rajta a szolgáltatás értékét.

Fénykorát az Osztrák–Magyar Monarchiában élte a századfordulón, és még a két világháború közt is népszerűségnek örvendett.

A kisebb üzletek természetesen szerényebb kivitelű nyomtatványokat és grafikákat engedhettek meg maguknak, míg a nagyobb cégek (Herz, Stühmer, Törley, Zwack stb.) nemegyszer a kor élvonalbeli grafikusművészeivel készíttették el a munkát. Az ismert alkotók közt volt többek között Berény Róbert (1887–1953), Bíró Mihály (1886–1948), Bortnyik Sándor (1893–1976), Faragó Géza (1877–1928).

A megjelenített témák szinte minden esetben kereskedelmi reklámcélt szolgáltak. Sokszor találunk színes, harsány, de ugyanakkor kedves és megmosolyogtató rajzokat ezeken az aprónyomtatványokon.

Sztojcai ásványvíz (számolócédula), 135×74

Uralkodnak a lekerekített formák és a tudatosan megkomponált elrendezés. A szecesszió részletgazdag eleganciája és stíliserőtelmes díszítőművészete is igen szerencsésen hatott a számolócédulákra. Szép példáját láthatjuk ennek a *Sztojkaí ásványvíz* kürtöt fújó lovasán és kecsesen hajló nőalakján a háttérben. Ám aki a kor divatjára kíváncsi, az is bőséges ízelítőt nyerhet belőle eme reklámhordozókon.

A felnőttek pénztárcájához általában a gyermek a legközelebbi út. Nem véletlen tehát a rengeteg gyermekábrázolás, vagy pedig a mesekönyvek hangulatát idéző illusztráció. Ki tudna ellenállni például a népszerű *Árkád Bazár* tarka ruhába öltözött, mosolygó kölyökseregletének, vagy a *Franck kávépótlót* reklámozó gyerekeknek?

Az egykori vásárlóknak köszönhetjük a ma ránk maradt számolócédulák zömét. Ők voltak, akik eltették és megőrizték őket. A számolócédulák ugyanis – akárcsak az ex librisek – túlnőtték eredeti funkciójukat, és már gyűjtés és csereberek céljából készültek.

Franck kávépótlék (számolócédula), 137×80

Szöveg és grafika komplex egysége valósul meg ezeken a nyomtatványokon. A változatosan tipografált és gyakran színes, kiugró betűk szintén a figyelemfelkeltést szolgálták. Élénken derülhetünk az egy-egy terméket ajánló és dicsőítő néhány soros versikéken, rigmusokon.

Tájolásuk lehet álló és fekvő egyaránt, gyakori a 14×7 cm körüli méret.

Az Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtára mintegy 7 000 db számolócédulát őriz, melyből 2008-ban kiállítást is rendeztek *Reklám a kézben* címmel.

És ha valaki napjainkban a számolócédulákat választja műgyűjtésül, akkor nemcsak a letűnt időkre gondolhat nosztalgiaival, hanem egy elveszett kapcsolatra is vevő és kereskedő közt.

Dobó Kocsis Zoltán

HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

SIKLÓSSY LÁSZLÓ (1881–1951)

Siklóssy László író, ügyvéd, esztéta, újságíró és szerkesztő, műgyűjtő, művelődés- és művészettörténész, neves Budapest-kutató volt. A Városház téri Piarista Gimnáziumba, majd a Budapesti Tudományegyetem jogi karára járt. Európéerként sokszor megfordult külföldön, beszélt németül, franciául, angolul, olaszul; tanult New Yorkban és Londonban.

Gyorsíróként az országgyűlési gyorsíródában dolgozott 1899-től, 1933-ban kinevezték annak vezetőjévé. Nyugdíjazásáig, 1937-ig az iroda főnöke maradt. Ebbeli munkásságáról, az országgyűlési gyorsíróda történetéről *Az országgyűlési beszéd útja* (1939) címmel átfogó munkát jelentetett meg. 1898–99-ben az *Egyetemi Lapok* segédszerkesztője, munkahelyén 1909–1911 között a *Gyorsírásügyi Lapok* szerkesztője és kiadója volt. A *Pesti Hírlap* belső munkatársai közé tartozott.

Jogi végzettsége ellenére valódi szenvedélye a művészet lett. Írt verseket (*Egy kötet vers*, 1901). Képzőművészeti kritikái jelentek meg a *Pesti Hírlapban* és más folyóiratokban. Kezdetben numizmatikával és régiségekkel foglalkozott. 1909-től a Szent György Céh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete grafikai szakosztályának igazgatója lett, az osztrák ex libris egyesület (Österreichische Exlibris-Gesellschaft) tagjai közt is szerepelt. 1910-ben megírta első munkáját a modern magyar éremművészetről (*A modern magyar éremművészet és művelői*). Két évvel később többnyelvű folyóiratot indított *A Gyűjtő* címmel, amelyet tizenegy évig szerkesztett. 1918-ban kézikönyvet írt a gyűjtésről: *Aprógyűjtés. Mit gyűjtsünk kis pénzen?* címmel, a következő évben megjelentette a *Műkinccseink vándorútja Bécsbe* (1919) című kiadványt.

Ő maga is sok mindent gyűjtött, tárgyakat, képzőművészeti alkotásokat, könyveket, meséket, történeteket. Belépett a Magyar Bibliophil Társaságba. Gyűjteményéhez 1926-ban múzeumot is alapított, a Parlamenti Sajtónyilvánossági- és Gyorsírás-történeti Múzeumot, amely később az Országgyűlési Múzeumba olvadt be. Első történeti munkája, *A régi Budapest erkölcsse* (1922–1923) című háromkötetes mű a történelem privát oldalát vizsgálja. Erdélyi témájú művelődéstörténeti jellegű cikkeiből *Gyorskocsin Erdélyben. Kutatások, rajzok, emlékezések* (1927) címmel jelent meg munkája. E művet Haranghy Jenő rajzai illusztrálják. *A magyar sport ezer éve* (1927–1929) három kötetével máig fontos alapműve a sporttörténetnek. Egyik legfontosabb alkotása a *Hogyan épült Budapest? 1870–1930. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa története* (1931) című történeti „képeskönyv”, városeposz.

Írásaiból legújabbban *Kincsek és játékok. Szellem és test művelése a magyar kultúrában* (2012) címmel jelent meg posztumusz kötet, melyben erdélyi és általános művelődéstörténeti tárgyú művei kaptak helyet Sas Péter művelődéstörténész válogatásában. Ebben külön fejezet foglalkozik az erdélyi ex libris történetével, kezdve Bethlen Gábor supralibrosával és Köleséri Sámuel ex librisével, egészen Teleki Sámuel és Samuel von Brukenthal báró könyvjegyéig.

Hazánkban a Siklóssy által vezetett Szent György Céh (1909–1923) grafikai szakosztálya vállalta magára az első ex libris egyesület funkcióját, az alkotók közt Nagy Sándor, Kozma Lajos, Sassy Attila és Rozsnyay Kálmán. Az egyesület emblémája a Kolozsvári Márton és György testvérpár Szent

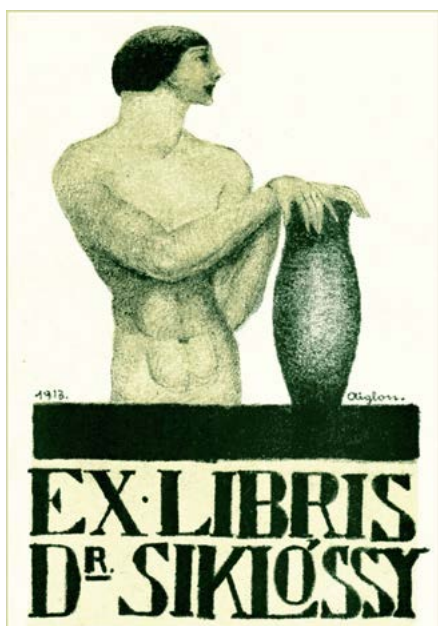
György-szobrának stilizált képe lett. A céh folyóiratában, a *Gyűjtő*ben megjelent művészet- és iparművészettörténeti tanulmányaival, gyűjtésre vonatkozó cikkeivel Siklóssy nagy érdemeket szerzett a hazai ex libris gyűjtés elméleti és gyakorlati megalapozásában. Varjú Elemér és Czákó Elemér pár úttörő írása mellett benne tisztelhetjük a 20. század első harmadának legnagyobb exlibrisológusát, akinek kutatásai nélkül nem tarthatna ma ott a magyar ex libris szakirodalom, ahol tart.

Tábor János grafikája, P1 (1913), 43×65

A céh által 1913-ban megrendezett nemzetközi ex libris kiállítás nagy lendületet adott a magyar ex libris ügyének; ez alkalomra megjelent *A Gyűjtő* különszáma *Az ex-libris Magyarországon és külföldön* címmel, Siklóssy László szerkesztésében, és első önálló magyar cserejegyzéket is kiadtak, melyen 39 gyűjtő szerepelt. *A Gyűjtő* 3–4. száma Bayros-külszámként jelent meg, melyben Siklóssy László és Farkas Zoltán mutatták be a művész alkotásait, sokoldalúságát. A különszámot Franz von Bayros ex libriseinek jegyzéke és az általa illusztrált munkák bibliográfiája zárta. A céh 1916-ban jelentette meg Forbát Alfréd *10 ex libris* című munkáját, 100 számozott példányban. Működését az első világháború után szüntette be, 1923-ban.

Bár Siklóssy a háború után megalakuló gyűjtőegyesülettel, a MEGE-vel (Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete) már nem alakított ki komolyabb kapcsolatot, ex libriszel foglalkozó írásai jelentek meg az 1920-as, 1930-as években is: *Az ex libris gyűjtés és csere* (Képzőművészet, 1927), *A magyar ex libris a háború előtt* (Művészeti Szalon, 1931). Maga is gyűjtött ex librist.

Sassy Attila litográfiája, L (1913), 148×96

Névre szóló könyvjegye volt Sassy Attila, Dienes János, Gara Arnold, Nagy Sándor, Ágoston Ernő, Hegedűs László, Armand Rassenfosse, Franz von Bayros stb. művészekétől. Tábor János, Bottka Miklós ex librisei is szerepeltek gyűjteményében. Könyvjegyei gyakori szereplői a puttók, az angyalok, a nő- és férfialakok, a katona, kiemelkedik a Széchenyi István mellszobrát ábrázoló.

Hegedűs László rézkarca, C3 (1900 körül), 166×80

Egyik ex librise tanúsága szerint könyveket adott át a Szent György Céh könyvtárába. Egy Bayros-könyvjegy jelmondata örök érvényű igazságot hirdet: „Inter arma silent musae” (Háborúban nem virulhat a tudomány és a művészet).

Gyűjteménye sorsa halála után – több más gyűjteményhez hasonlóan – a szétszóródás lett.

IRODALOM

- A Szent-György-Céh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagjai (lezárattott 1912. december 1.), A Gyűjtő, szerk. SIKLÓSSY László Dr., 1912., 450.*
 GALAMBOS Ferenc: *A „Szent György” Céh és a magyar ex libris gyűjtés*, KBK Értesítő, 1964. december, 128–133.
 GALAMBOS Ferenc: *Siklóssy László*, Kisgrafika, 1974/2. sz., 1–5.
 GULYÁS Mihály Balázs: *Siklóssy László, a polihisztor gyűjtő*, Népszabadság, 2001. június 18., <http://nol.hu/archivum/archiv-21946>
 SIKLÓSSY László: *Repülőhíddal a Városligetbe*, Bev., vál. HÍDVÉGI Violetta, Budapesti Városvédő Egyesület, Budapest Főváros Levéltára, Budapesti Városháza Kiadó, Budapest, 2015., 1–55.
 Siklóssy László (perneszi), In: Soós Ferenc: *Magyar numizmatikusok pantheonja*, Argumentum, Magyar Éremgyűjtők Egyesülete, Budapest, 2010., 210.
 SIKLÓSSY László: *Kincsek és játékok. Szellem és test művelése a magyar kultúrában*, Válogatta, az előszót írta: SAS Péter, Kritérium Könyvkiadó, Kolozsvár, 2012, 8., 16., 18., 76–85.
 VASNÉ dr. TÓTH Kornélia: *Múltunk neves ex libris gyűjtői*, KBK Grafika-gyűjtő és Művelődési Egyesület, Budapest, 2019., 170–171.
 Verzeichnis der Mitglieder der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft 1913, In: Österreichische Exlibris-Gesellschaft Jahrbuch, Wien, 1914, 59.

Vasné dr. Tóth Kornélia

VÁRKONYI KÁROLY KISGRAFIKAI ALKOTÁSJEGYZÉKE, IV. (1972–1975)

Rövidítésjegyzék:

exl. = ex libris

k. = könyve

lev. lap = levelezőlap

C3 = rézkarc

L = litográfia

X2 = fametszet (száldúcmetset)

X3 = linómetszet

X6 = plasztikmetset

P1 = klisé

/2,3 = több dúcra készült nyomat

/a – utólag betoldott grafikák, az időrend megőrzése érdekében

sz×m = szélesség×magasság (a szerző jelölése szerint)

Megjegyzések:

A feliratoknál néhol rövidített, magyarázó szöveg szerepel.

Hiányzó méret esetén nem maradt fenn a szerző által ismert példány.

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
1972.				671.	5 éves az Óbester (hordóból bor folyik)	X3	63×102
649.	G. Mantero exl., XIV. Intern. Exl. Kongr. (Helsingør, Hamlet)	X2	56×100	672.	BUÉK 127. Szakmunkásképző Int. 1972, 1973 (könyvek) – későbbi szövegvariánsa: Debreceni Könyvüipari Szakmunkásképző Int. 1983, 1984	X3	55×93
650.	Exl. Dr. Gombos László (nő kosárlabdával)	X2	48×95	673.	BUÉK 1973 Várkonyi Zsolt (Mars galambbal) – létezik későbbi szövegvariánsa BUÉK 2006-tal	X3	57×78
651.	Póka Ilona és Balogh Lajos házasságot kötnek	X3	58×107	674.	Prosit BUÉK 1973 Várkonyi Károly (angyal, ördög, hordó)	X2	115×74
652.	Exl. Nagy Dezső (a művészet címe)	X2	55×70	675.	Dr. Ladislaus Birli exl. (tehénkoponya)	X2	58×89
653.	Exl. Juhász László (juhász népies viseletben)	X3	53×98	676.	Debreceni farsang (Csokonai)	X3/2	100×205
654.	Exl. Klaus Rödel, 14. Intern. Exl. Kongr. (földgömb, ex librisek)	X2	55×60	677.	Exl. Dr. Roland Milvius (koponya)	X2	55×83
655.	Tornóczky Mónika megérkezett (körző)	X3	66×97	1973.			
656.	Exl. Tréfás György (Mefisztó rondó)	X2	81×117	678.	Farsangi szalag (könyvjelző)	X3	45×230, 33×175
657.	Exl. Dr. Szűcs Tamás (könyvön ülő orvos)	X3	55×88	679.	Dr. med. Emil I. Bologna exl. (orvos vív a halállal)	X2	67×87
658.	Kismárton Józsefné k. (kisgyerek könyvön)	X2	55×90				
659.	Székely Mihály emlékére (taposó halál)	X3/2	80×132				
660.	Exl. Dronning Margrethe (könyvből kinövő koronás rózsza)	X2	49×97				
661.	Gyulai Ötök Klubja-jelvény	X3	55×75				
662.	Gulyás Pál KISZ Klub 127	X3	52×88				
663.	Dr. Pokoly László k. (rovásírás)	X3	45×75				
664.	Dr. Pokoly László exl. (címer)	X2	46×70				
665.	Exl. A. Hoffmann (portré pohárral)	X2	40×60				
666.	Exl. Dronning Margrethe (lovag, dán címer)	X2	80×116				
667.	Exl. Dr. med. Emil I. Bologna, XIV. Internationale Kongres, 1972 (söröskorsók)	X2	96×62				
668.	Exl. Réthy I. (A kis habléány szobra Koppenhágában, süllyedő hajó)	X2	57×92				
669.	Dr. Szily Tibor (emléklap)	X3	205×185				
670.	Exl. Dr. med. Emil I. Bologna (nagy fogon orvos viaskodik a csontvázzal)	X2	56×87				

Várkonyi Károly grafikája, op. 679 (adatok a jegyzékben)

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
680.	Helmer Fogedgaard exl. (ásó ember)	X2	55×93	696.	Szemereki Éva k. (A tihanyi kecskekörmök)	X2	98×72
681.	Dr. Ladislaus Gombos exl. (ember kincsesládával)	X2	60×93	697.	Ludovicus Marton exl. (Badacsony, pohár)	X2	98×68
682.	In memoriam G. Perjési Ilona 1972. IV. 29. (sarló, nőszírom)	X2	60×94	698.	Exl. Magyariné Gizella (keszthelyi kapu)	X2	68×70
683.	Dr. Neuwirth Gyula exl. (csontváz elbotlik)	X2	70×116	699.	Exl. Szemereki Ákos (turista távcsővel)	X2	27×70
684.	Kökössy József exl. (családi címer)	X2	54×77	700.	Célba repültem Várkonyi Zsolti (kutyatejjel)	X2	67×105
685.	N. Gitta exl. (művészetet öntöző nő)	X2	60×108	701.	Exl. Nagy Lászlóné (őskori és mai divat)	X2	72×112
686.	Gabi és Gyuri (házasságkötés)	X3	68×102	702.	Várkonyi Tünde tavaszra kinyílt (virág)	X2	55×110
687.	Exl. Csoknyay László (oszlop, akt, repülő)	X2	59×109	703.	Szilágyi Ilona és Tóth Imre házasok	X2	
688.	Iskolai oklevél (ornamentális megoldás)	X3		703/a.	Keczán Katalin és Mangu István házasságot kötnek	X2	63×100
689.	Dr. Neuwirth Gyula exl. (betegvizsgálás)	X2	40×60	704.	Debreceni Agrártudományi Egyetem (az egyetem épülete)	X2	123×65
690.	Dr. med. Barabás-Pány Éva exl. (orvos, vak beteggel)	X2	55×77	705.	Várkonyi Zsolt (levélfejléc)	X2	25×58
691.	Exl. Mickóka (strandoló nő, napfény)	X2	57×98	706.	Juhász László (levélfejléc)	X2	30×45
692.	Kellemes ünnepeket kíván Vár- konyi K. (ibolya) – <i>fekete-fehér</i> <i>és színezett változatokban is</i>	X2	55×88	707.	Kovács Gyula (levélfejléc)	X2	28×35
693.	Balogh Sándor (levélcímké)	X2	57×106	708.	Kovács Béla (levélfejléc)	X2	26×34
694.	Héthy E. Lajosé (szerzetes lombikkal)	X2	60×105	709.	Sándor Lajos (levélfejléc)	X2	45×30
695.	Exl. Kálmán Mattay (bélyegen középkori tudós)	X2	40×60	710.	Nagyerdei Gyógyfürdő (levélfejléc)	X2	33×54
				711.	Seprényi Antal (levélfejléc)	X2	26×32
				712.	Tőkés Zoltán (levélfejléc)	X2	28×38
				713.	Dr. Dolhay Balázs exl. (kéz kis virággal)	X2	40×50
				714.	Várkonyi K. (levélfejléc)	X2	25×43
				715.	Balogh Sándor (levélfejléc)	X2	20×37
				716.	Palotainé Dr. Neuwirth Magdolna exl. (gyermekorvos)	X2	40×65
				717.	Sándor Péter (levélfejléc)	X2	
				718.	Dr. Dionysius Kertész (in memoriam F. Villon)	X2	70×113
				719.	Dionysius Barabás Dr. exl. (idegszálak)	X2	46×85
				720.	Ezüst Kócsag Camping (levélfejléc)	X2	40×42
				721.	Exl. Márton Nagy műgyűjtő (barokk lovag)	X2	60×87
				722.	Kozma Ilona és Kathy Sándor házasságot kötnek	X2	46×70
				723.	Exl. Kossuth Művelődési Köz- pont (Kossuth beszéde)	X2	67×100
				724.	Nagy Lászlóné exl. (Dózsa György)	X2	65×83
				725.	Óbester törzskupa-találkozó (kezek, kupák)	X2	81×74
				726.	Prosit BUÉK Dr. Kertész Dénes (lovak megféléző alak)	X2	70×81
				727.	Lenkey István exl. (Hortobágy, virágok)	X2	30×52

Várkonyi Károly grafikája, op. 700 (adatok a jegyzékben)

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
727/a.	Sárándyné (levélfej)	X2	30×40	746.	Pedagógus Kultúrotthon (mécses, könyv, kulturális ágak jelképei)	X2	62×94
728.	Kovács Gusztika megérkezett	X3	50×75	747.	Várkonyi Károly emblémája (prés, monogram)	X2	45×60
728/a.	BUÉK Szamosujvári Sándor (Csokonai-portré kulacssal)	X2	64×100	748.	Lenkey István, Semsey Klára k. (oszlopfő)	X2	66×105
				749.	Zinnerék könyve (oroszlán, bagoly)	X2	41×62
				750.	Judit és Sándor (galambok)	X2/2	54×73
				751.	Himnusz a nőkhöz (akt; nők napjára)	X2	65×110
				752.	Nők napjára (nő virágmotívumokkal)	X2	46×120
				753.	Erdei Jutka k. (fogat véső alak)	X2	40×60
				754.	Exl. Somogyi Zoltán (vámtiszt, paragrafus)	X2	55×85
				755.	Dr. Soós Sándor (levélfej; kigyók mint monogram)	X2	40×60
				756.	Szij Rezső (levélfejléc; ion oszlopfő)	X2	21×38
				757.	Kellemes ünnepeket kíván Erdei György (galamb, kulacs, kenyér)	X2	70×90
				758.	KISZÖV kulturális napok (oklevél)	X3	
				759.	Dr. Magyar László (levélfejléc)	X2	30×45
				760.	Mary és Árpád (esküvői meghívó)	X3	38×60
				761.	Dr. Ujszászy László exl. (orvos beteggel)	X2	40×65
				762.	Szj Rezső exl. (oszlopok, toll)	X2	40×72
				763.	Ladányi Júlia és Nagy Imre házasságot kötöttek	X2	66×100
				764.	Exl. Tar Zoltán (múzsza)	X2	55×78
				765.	Szekeres Katika megérkezett (kisgyerek, könyv)	X2	48×68
				766.	Sándor Péter és Varga Erzsébet házasságot kötöttek	X2	40×66
				767.	Neuwirth György exl. (kéz villámokkal)	X2	42×62
				768.	Exl. Franciscus Galambos [Galambos Ferenc] (könyv, szivárvány galambbal)	X2	66×95
				769.	Dr. Üsth László belgyógyász (levélfejléc)	X2	25×40
				770.	Tornócky Gabriella megérkezett (gólyán)	X2	95×60
				770/a.	Leveles csárda étlap	X3	
				771.	Mit herzlichen Grüßen! (rózsában szerelmespár)	X2	35×64
				772.	Johann Schubert (levélfej; embléma)	X2	30×45
				773.	Lászlófi Pál exl. (súlyemelő)	X2	
				774.	Lászlófi Pál exl. (súlyemelő)	X2	53×95
				775.	Várkonyi Attila is megérkezett! (1974. 12. 09., Zsolti fogadja a testvérét)	X2	53×73

Várkonyi Károly grafikája, op. 726 (adatok a jegyzékben)

729.	[Exl.] Dr. med. Emilius I. Bologa (Don Quijote)	X2	70×102
729/a.	Óbester borozó (ivó vitéz)	X3	37×79
730.	Exl. kiállítás Debrecen, 1973 (címlap)	X2	92×57
731.	BUÉK DTV [Debr. Tervező Váll.] (óriási épület)	X2	73×120
732.	BUÉK DTV [Debr. Tervező Váll.] (épületek)	X2	114×63
733.	Dr. Kollár Frigyes (levélfejléc)	X2	25×30
734.	Dr. Kollár Frigyesné (levélfejléc)	X2	38×33
735.	BUÉK Prosit! Várkonyiék (kéz kulacssal)	X2	55×92
736.	Exl. Futika Valéria (ürhajó, ürhajós)	X2	28×46
737.	Várkonyi Károlyné (levélfejléc)	X2	26×48
738.	Várkonyi Csongorné (levélfejléc)	X2	26×48
739.	Várkonyi Zsoltné (levélfejléc)	X2	26×48
740.	Várkonyi Zsolt (levélfejléc)	X2	30×48
1974.			
741.	Lars C. Stolt sex libris (könyvön fekvő akt)	X2	70×50
742.	Lars C. Stolt ex libris (akt, háttérben alakkal)	X2	78×60
743.	Exl. Béres Pál (alak nagy könyv előtt)	X2	56×90
744.	Focht Sándor üdvözlőlapp (föld kezekkel)	X2	80×105
745.	Dr. Gombos László, 40 év (egyiptomi nagy követ húz)	X2	118×65

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
776.	BUÉK 127. Ipari Szakmunkás- képző Intézet (nyitott könyv, galamb, búzaszál)	X2	58×100	797.	Egérhuszár (illusztráció)	X2	20×25
777.	Balogh Sándor BUÉK (galambdúc)	X2	40×60	798.	A békakirály elfogadja a hadüze- netet (illusztráció)	X2	20×25
778.	BUÉK Prosit Várkonyiék (angyal, karján kisgyerekkel)	X2	60×125	799.	Jupiter haragszik (illusztráció)	X2	20×25
1975.				800.	III. pipa dohány (fejezetcím)	X2	20×25
779.	Dr. Kollár Frigyes exl. (halál ketrecbe zárva)	X2	65×80	801.	A békák kürtöse (illusztráció)	X2	20×25
779/a.	Prosit! BUÉK Várkonyi (köszöntés)	X2	65×88	802.	A lelőtt generális (illusztráció)	X2	20×25
780.	Piroska könyve (virágkosár)	X2	50×90	803.	A levágott fejű egérvezér (illusztráció)	X2	20×25
781.	Dr. Kecskés Julianna exl. (tulipánt közrefogó levélmotívum)	X2	56×78	804.	Az egerek Góliátja (illusztráció)	X2	20×25
				805.	IV. pipa dohány (fejezetcím)	X2	20×25
				806.	A megkergetett békakirály (illusztráció)	X2	20×25
				807.	Mars és Jupiter vitája (illusztráció)	X2	20×25
				808.	Jupiter háborúba lép (illusztráció)	X2	20×25
				809.	Jupiter harcosai, a rákok (illusztráció)	X2	20×25
				810.	In memoriam Hársfalvi István (kopjafa mécsessel)	X2	63×140
				811.	Vége a harcnak (illusztráció)	X2	20×25
				812.	Nagy László könyve (Nap – fönix)	X2	60×95
				813.	Ex libris Paul G. Becker (tenyérben tartott ragyogás)	X2	60×80
				814.	Országos KBK Találkozó, Cegléd 1975. április 20. (templomok)	X2	65×85
				815.	Lászlófi család könyve (biedermeier családi kép)	X2	68×105
				816.	Sándor Csabi megérkezett (trombitás)	X2	40×62
				817.	Bugyi Sándor 1975. május 11. (lovasszekéren ülő férfi)	X2	110×60

Várkonyi Károly grafikája, op. 781 (adatok a jegyzékben)

782.	Dr. Vincze Piroska (emléma)	X2	30×50
783.	Ajtósi Dürer Exl. Kör (Dürer-portré, címer, metszőkés)	X2	61×111
784.	Nők napjára (virágcsokor szívvvel)	X2	98×140
785.	Kismárton József sexlibris (ülő női akt)	X2	55×85
786.	Márta és László	X2	
787.	Lenkey István (emléma)	X2	25×40
788.	Csokonai: „Békaegér harc” című minikönyv illusztrációi (a borítón Csokonai-fej)	X2	20×25
789.	Címlap (béka és egér)	X2	20×25
790.	Első pipa dohány (fejezetcím)	X2	20×25
791.	Találkozás (illusztráció)	X2	20×25
792.	Bemutakozás (illusztráció)	X2	20×25
793.	A folyó átúszása (illusztráció)	X2	20×25
794.	Szomorú halál (illusztráció)	X2	20×25
795.	II. pipa dohány (fejezetcím)	X2	20×25
796.	Egérkirály hadat üzen (illusztráció)	X2	20×25

Várkonyi Károly grafikája, op. 819 (adatok a jegyzékben)

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
818.	H. Bezzegh E. exl. (angyal és ördög szőlőt visz)	X2	70×60	824/a.	Dankó Alpár megérkezett (vesszőparipán lovagló fiú)	X2	65×95
819.	Hajdúszoboszlói Városi Könyvtár exl., helytörténet (Bocskai István portréja, címer)	X2	61×91	825.	Alexandrus Bereczky exl. (logarléc sassal)	X2	55×90
819/a.	Hajdúszoboszlói Városi Könyvtár exl., helytörténet (Álló hajdú kitekint a modern városra)	X3	65×95	826.	Hegedűs Ferencné exl. (a lant mögött gyermeket tartó nő)	X2	62×84
820.	Prosit! BUÉK Nemeskőcsag Camping, Agárd (poharat tartó kócsag)	X2	110×66	826/a.	Rektor Magdolna és Belényesi Sándor 1975. XII. 27. (madáretető, két galamb, szív)	X3	40×110
821.	Nemeskőcsag Camping, Agárd (képeslap; a camping és a tó madártávlatból)	X2	137×93	827.	Borbiró Irén és Huszka István (Ámor vállán viszi a neveket)	X2	80×102
822.	Én is itt vagyok, Szekeres Évike 1975. VII. 25. (kisbaba, villámok)	X2	68×93	828.	Instit. Zoologicum Universitatis exl. (ősember és őslény)	X2	65×108
823.	Exl. ifj. Lászlófi Pál (játsszó kisfiú)	X2	65×54	829.	Instit. Antropologicum Univ. exl. (koponyaformák)	X2	88×58
824.	A kis Kertész Ivett könyve (könyvön álló kis kertész)	X2	55×97	830.	Exl. Dr. Dionysius Kertész, a kicsi Ivett nagypapája (lovass „Ivett” felirattal)	X2	60×96
				831.	Prosit! BUÉK Várkonyi (női akt korszóval)	X2	35×85

Folytatása következik!

Szöveg: Várkonyi Zsolt, szerk.: Vasné dr. Tóth Kornélia

HÍREK

Szunyoghy András (1946–) grafikusművész, tanár, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja munkásságát bemutató kiállítás nyílt a Vajdahunyadvár Galériában 2021. július 27. – augusztus 26. között. A 75 évnyi életút rendkívül gazdag: Szunyoghy András az érettségi után a Magyar Természettudományi Múzeum preparátoraitól sajátította el az állatpreparálás mesterségét, a Képzőművészeti Főiskolán diplomázott, ezután a Magyar Pénzjegynyomdában rézmetszést tanult. Később rajztanár lett a Budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában, majd anatómiát tanított a Magyar Iparművészeti Főiskolán (mai nevén MOME). 1982 óta rajzol ember- és állatanatómiai, valamint rajztanításról szóló könyveket. Munkáit a világ több mint húsz nyelvére lefordították. A 92. Ünnepi Könyvhéten 2021. szeptember 3-án dedikálta az idén könyvesboltokba került *Linómetszés* című kötetét, melyet a *Könyvespolc* rovatban mutatunk be.

A *Poppea* Galériában – Józsa János (1936–2016) képzőművész felújított abádszalóki házában – 2021. augusztus 14-én *Józsa János és Józsa Poppea közös kiállítása* nyílt. Megnyitotta: Józsané Bíró Mária. A tárlat augusztus 28-ig volt megtekinthető. A galéria a továbbiakban tervbe vette a kortárs képzőművészek munkáinak a bemutatását.

Tárlatok az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmából

Az 1938-ban rendezett 34. világkongresszus után – több mint nyolcvan év elteltével – 2021. szeptember 5–12. között ismét Magyarország adott otthont az immár 52. *Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusnak* (NEK). Budapesten ez alkalomból szabadtéri szentmisék, koncertek, kiállítások, előa-

dások, tanúságtételek, történelmi városnézés, családi programok, film-fesztivál követték egymást. A Pesti Vigadóban *Legyetek tanúim* címmel nyíló tárlat az 1938-as kongresszus emlékeztetőt dolgozta fel a fennmaradt tárgyi emlékek, írásos, képi és hangzó dokumentumok bemutatásával. A Magyar Művészeti Akadémia által a kongresszus tiszteletére rendezett *Találkozás* című, október 10-ig látható kortárs képző- és iparművészeti kiállítás arra a kérdésre kereste a

választ, hogyan lehet XXI. századi szemlélettel ábrázolni az eucharisztikus témakört. Az Országos Széchényi Könyvtár szeptemberben *Boldog Vladimir Ghika* vértanú pap képzőművészeti alkotásaiból (tollrajzok, rézkarcok, könyvillusztrációk, ex librisek stb.) állított össze tárlatot. A XV. kerületben a Csokonai Művelődési Házban október 17-ig a Szent István Bélyeggyűjtő Kör két tagjának (Bencefiné Vaszkó Éva és Földházy Sándor) gyűjteményéből és a művelődési ház vallási témájú archív grafikai anyagából (köztük Kerékgyártó László, Kőhegyi Gyula, Palásti Erzsébet, Szántay Marianna és Ürmös Péter munkáiból) mutattak be válogatást.

Vidéken a KBK szegedi csoportja a felsővárosi Szent Miklós minorita templomban kultikus kisgrafikák kiállításával tisztelt meg a kongresszus előtt.

I. T. K.

Képeslap, 139×90

Szeptember 9-én *70 éve hunyt el Divéky József* (Farmos, 1887. szeptember 28. – Sopron, 1951. szeptember 9.) grafikus, aki Bécsben nőtt fel, a Wiener Werkstätte munkatársa lett. Később Zürichben, majd Brüsszelben működött illusztrátorként, utóbbi helyen bábszínházat alapított. Plakátokat, képeslapokat, ex libriseket is készített, hazatérve a békéscsabai Tevan-nyomda kiadta például a *Ludas Matyi*hoz és a *Peleskei nótáriushoz* készített illusztrációit.

120 éve született Menyhárt József (Debrecen, 1901. szeptember 22. – Debrecen, 1976. május 1.) magyar festő- és grafikusművész, a debreceni fametszés kiemelkedő képviselője, jeles ex libris készítő, aki a Déri Múzeum művész-restaurátoraként dolgozott. A fametszés technikájára Gáborjáni Szabó Kálmán tanította meg.

Szeptemberben *alkalmi bélyeget* bocsátott ki a Magyar Posta *Pilinszky János* (1921–1981) költő, író születésének 100. és halálának 40. évfordulója alkalmából, a Kertész Imre Intézet centenáriumi programsorozata részeként. A Pilinszky-bélyeg 50 ezer példányban jelent meg, rajta Pilinszky János portréja szerepel, a hozzá tartozó borítékon és a bélyegen a „Minden tetőről látni a napot” idézet olvasható. A bélyeg Takács Tamás Péter grafikusművész tervei alapján, Szebeni András fotóművész Pilinszky-portréjának felhasználásával készült. Megtekinthető itt: <https://kultura.hu/alkalmi-belyeg-jelent-meg-pilinszky-janos-szuletesenek-evforduloja-alkalmabol/>.

„Dante – 700” Ceglédén

Dante Alighieri itáliai költő halálának 700. évfordulója alkalmából 2021. szeptember 15-én *Dante – 700* címmel nyílt kiállítás Ceglédén a Kossuth Lajos Gimnázium dísztermében. Ezen Dantét és főművét, az *Isteni színjátékot* bemutató miniatűrök mellett látható volt kb. 20 kortárs műalkotás (festmény, grafika, tűzzománc, szobor, kispasztika; többségük kifejezetten erre a kiállításra készült), emellett érme, bélyeg, ex librisek is szerepeltek, utóbbiak közt Nagy László Lázár, Fery Antal, Kertes-Kollmann Jenő, Balajti Károly (lásd újságunk címlapján) alkotásai. A tárlathoz katalógust is összeállított a kurátor, dr. Juhász István. A megnyitó után író-olvasó találkozóra került sor Baranyi Ferencel, aki Simon Gyulával közösen lefordította az *Isteni színjátékot*, és a Dante-tanulmányokat író Madarász Imrével. A kiállítás október 31-ig volt látható.

V. T. K.

Veér-Wenczel Márton fametszete, X2 (1930), 85×80

50 évvel ezelőtt, 1971-ben tartották az *Első Balatoni Kisgrafikai Biennálét*, amelynek ötletgazdája és szervezője Poór Ferenc (1931–2021) ex libris gyűjtő volt, aki 2015-ben a Balatoni Múzeumnak adományozta 14.500 darabos könyvjegygyűjteményét. Az első biennálé félévszázados jubileuma és Poór Ferenc születésének 90. évfordulója alkalmából élete és munkássága előtt tisztelegve *Idő-vonalak* címmel 2021. szeptember 24-től kéthetes kiállítás volt megtekinthető a keszthelyi Balatoni Múzeumban.

2021. szeptember 27-én Budapesten a Csokonai Művelődési Ház Palota Galériájában nyílt *Kerékgyártó László* képzőművész kiállítása, melyen a 20 festmény és a jelfák mellett 2 kisgrafikai tábló is szerepelt a művész alkotásaiból. A 2021. október 20-ig látható tárlatot megnyitotta dr. Aniszi Kálmán író, ny. egyetemi tanár.

Az Ajkai Kisgrafika Barátok Köre és a Nagy László Lázár Városi Könyvtár és Szabadidő Központ 2021. október 8-án sokszínű rendezvénnyel várta az érdeklődőket az Országos Könyvtári Napok keretében. A programok közt szerepeltek: *Zenével és rajzzal illusztrált versek* Baranyai Ferenc, Kapolcsi Kovács Csaba és Pap Ferenc előadásában, *Illusztris illusztrációk* címmel tárlat ismert grafikusok által illusztrált könyvekből. A november 10-ig megtekinthető kiállítást Padné Szabó Mária nyitotta meg.

Hetvenedik születésnapja alkalmából nyílt reprezentatív kiállítás 2021 augusztusában Kecskeméten a Bozsó Gyűjteményben a kecskeméti születésű *Orosz István* grafikusművész, a nemzet művésze munkáiból, majd októberben *Vigyázat, illúzió!* címmel plakátjaiból rendeztek tárlatot az óbuda Országút Galériában.

Mester és tanítványa – a szegedi KBK megemlékezése

110 éve született *Kopasz Márta* (Szeged, 1911. október 26. – Szeged, 2011. március 5.) festő- és grafikusművész, Szeged díszpolgára, az itteni kisgrafikakör alapítója. Buday György távozása után 1938–1952-ig ő volt a Szegedi Egyetem grafikai lektora, majd évekig a Szegedi Tanárképző Főiskola rajz taneszként kinevezett adjunktusa. Széleskörű munkásságával nemzetközi elismertségre tett szert, műveit kiállították Berlinben, Párizsban, Varsóban, Pekingben – ezeken rendszeresen propagálta Szegedet, a dómot, a Tiszát, vitte a város hírnevét.

A művésznő születésnapján, október 26-án a Rácz Mária vezette szegedi KBK és a városi önkormányzat szervezésében megemlékezéseket tartottak. 15 órakor a szülőházán (Szeged, Dózsa György u. 9.) levő emléktáblánál koszorúztak, beszédet mondott dr. Szalay István egyetemi tanár. 16 órától a Somogyi-könyvtárban folytatódott a programok kiállítással és visszatekintéssel. A tanítvány *László Anna* grafikusművészről – aki idén lenne 75 éves – is megemlékeztek egy rézmetszeteiből és tűzzománcaiból összeállított tárlattal.

Újságunk, a *Kisgrafika*, a Kisgrafika Barátok Köre szaklapja Réthy István titkársága idején, 1962 októberében indult *KBK Értesítő* néven. Az első szerkesztője Galambos Ferenc volt. A grafikai szaklap idén lépett a 60. évfolyamába, alapításának 60. évfordulóját 2022-ben ünnepeljük majd.

Összeállította: Vasné dr. Tóth Kornélia

KÜLFÖLDI HÍREK, PÁLYÁZATOK

Il segno del sacro – 2021

2021 júniusában újabb tárlattal folytatódott az évekkel ezelőtt elkezdődött *Il segno del sacro* elnevezésű kiállítás-sorozat, amely eredetileg Toszkána műemléki apátságait és kolostorait dolgozza fel grafikai alkotások tükrében. A KBK ebbe a projektbe először 2018-ban kapcsolódott be meghívottként a *Kolostorok Magyarország földjén* című grafikai válogatással Torrita di Siena-ban. A mostani kiállítás címe: *Templomok Montepulciano falain kívül*, amelyre ismét meghívást kaptak magyar művészek. A legújabb seregszemle katalógusába magyar részről a következő alkotók munkái kerültek: Bács Emese, Havasi Tamás, Holló István, Kiss Ilona, Jáger István, Kőhegyi Gyula, Palásti Erzsébet, Szunyoghy András, Ürmös Péter, Varga Edit. A kiállítás kurátora Gian Carlo Torre doktor. A megnyitón beszédet mondott Kudar Gábor, a Római Magyar Akadémia újonnan kinevezett igazgatója.

– ÜP –

2021. október 15–17 közt Varesében nemzetközi találkozó keretében tartották az ünnepélyes eredményhirdetését a *Bodio Lomnago-i Közkönyvtár 11. Nemzetközi Ex libris Versenyének*, melynek központi témája Dante *Isteni színjátéka* volt, Dante Alighieri halálának 700. évfordulója alkalmából.

Az olaszországi Associazione Idea Bolsena által szervezett „Dante 2021” nemzetközi kisgrafikai és ex libris pályázat is az *Isteni színjáték* helyszíneire és személyeire fókuszált. A legjobb alkotásokból 2021. október 23-án nyílt tárlat Bolsenában. A kiállításon hazánkból Palásti Erzsébet és Varga Edit linómetszettel, Ürmös Péter rézkarccal szerepelt.

A Trakai Történeti Múzeum (Litvánia) „Trakai 700” („Trakai 1321–2021”) nemzetközi ex libris pályázatán a cseh Pavel Hlavatý nyerte el az első helyezést, körünkben Balajti Károly elismerő oklevélben részesült. Balajti a lengyelországi Oleśnica Közkönyvtár által meghirdetett *Kerékpár és természet* című nemzetközi versenyen is oklevelet kapott.

Várnában a Largo Art Galéria által meghirdetett 4. Nemzetközi Ex libris Versenyen, és ennek nyomán a 2021. szeptember 22. – október 22. közt rendezett kiállításon 2. helyezést értek el Havasi Tamás grafikái, melyek a galéria alapítója, Jordan Petkov nevére készültek. A tárlatra beválogatott művek alkotói közt szerepelt a grafikus lánya, Havasi Panna Flóra is.

A szabadkai Népkör Magyar Művelődési Központ nemzetközi ex libris pályázatot hirdetett a népkör fennállásának 150. évfordulója (1871–2021) alkalmából. A beérkezett alkotásokból október 20-án nyílt kiállítás. Magyarországról Réti András és tanuló, valamint Havasi Tamás és leánya, Havasi Panna Flóra szerepeltek, emellett a Romániában élő KBK-tag, Balajti Károly műve is látható volt a tárlaton és a katalógusban.

Boros György

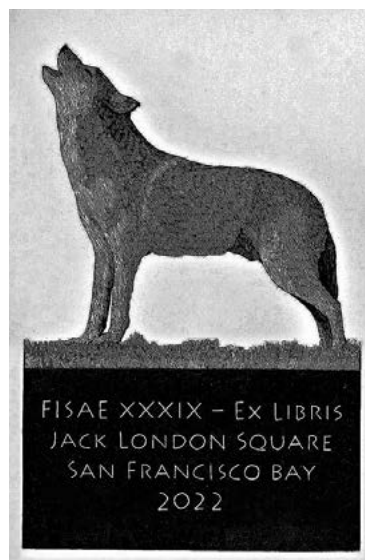
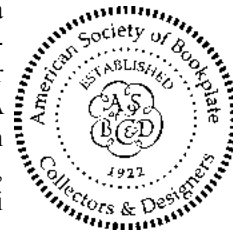
Az olaszok által *Elvarázsolt erdő – Krimi-rózsák* címmel kiírt nemzetközi pályázatra krimi műfajú irodalmi művekkel és ilyen témájú ex librisekkel lehet pályázni. A beküldési ha-

táridő: 2022. március 31. További részletek itt olvashatók: <https://www.boscostregato.com/en/>.

Könyvjegyek az öbölnél, avagy a XXXIX. FISAE Kongresszus és pályázata (2022)

A következő, XXXIX. FISAE Nemzetközi Ex libris Kongresszus (2022) Kaliforniában lesz, az Amerikai Könyvjegygyűjtők és Grafikusok Társasága (American Society of Bookplate Collectors & Designers, ASBC&D) ekkor ünnepli fennállása 100. évfordulóját. A tervezetten 2022. szeptember 11–18-án megrendezendő események (előadások, kiállítások, aukciók, csere stb.) központi helyszínét a San Francisco-öbölnél fekvő Oakland városa, a Jack London tér jelenti majd, emellett kiállítások lesznek San Franciscóban. Létrehoztak egy otthonról is követhető weboldalt (<https://bookplate2022.org>), melyen keresztül regisztrálni lehet a kongresszusra és e honlap révén azok is részesei lehetnek az öbölnél zajló könyvművészeti eseményeknek, akik nem tudnak elutazni a helyszínre. A résztvevőknek szállást a Waterfront Hotel (10 Washington Street, Oakland) kínál majd. Kirándulásokat szerveznek többek között a Kaliforniai Könyvklubba, az Amerikai Könyvkötő Múzeumba, a galériákat és műhelyeket működtető San Francisco-i Könyvcentrumba, a San Francisco-i Közkönyvtárba és a Letterform Archive múzeum és könyvtárba, melynek feladata a betűk, a tipográfia, a nyomtatás és grafikai tervezés történetével kapcsolatos anyagok gyűjtése. Látogatást terveznek a Kaliforniai Egyetem (Berkeley) területére is.

A grafikusok számára kiírt FISAE nemzetközi ex libris pályázat főbb követelményei: 2020–2022 között készüljön a mű, szerepeljen rajta az ex libris vagy azzal egyenértékű kifejezés, és a tulajdonos neve. A méretet tekintve mindössze azt a feltételt szabták, hogy az ex libris betehető legyen egy könyvbe. Egy alkotó maximum 5 munkát adhat be, 5-5 aláírt példányban. A művek beküldési határideje: 2022. április 15., a következő címre: ASBC&D, P.O. Box 14964, Tucson, AZ, USA, 85732-4964. A győzteseket a FISAE-kongresszuson díjazza majd. További részleteket az egyesület honlapján (<https://bookplate.org/home/>) tesznek közzé.

Vasné dr. Tóth Kornélia

LAPSZEMLE

Exlibris Aboensis (Nro 114), 2021/2.

A finn újság a FISAE megújulása kapcsán íródott cikkben felsorolja a tageszervezetek, köztük a magyar KBK elérhetőségét, a tagdíj mellett újságunk, a *Kisgrafika* folyóirat megnevezésével. A finn lap hátsó borítójának belső felén egy teljes oldalt szentelnek a magyar ex librisnek: kiemelten is bemutatják a *Kisgrafika* 2021/1. számát, számos magyar ex libriszel (Nagy László Lázár, Baranyai Ferenc, Ürmös Péter, Stettner Béla, Haranghy Jenő, Palásti Erzsébet stb. alkotásaival) illusztrálva.

Knižní značka, 2021/2.

A lapban Bartolomej Rudas részletesen szemlézi a *Kisgrafika* folyóirat 2021/2. számát, tartalmi ismertetést nyújtva az egyes cikkekről, és újságunk internetes elérhetőségét is közli. *In memoriam Palásty Lajos (1931–2020)* címmel ugyanő emlékezik körünk egykori titkárára.

FISAE Newsletter, 2021/54.

A FISAE lapjában Klaus Rödel szerkesztő a *Kisgrafika* Barátok Köre történetéről ír – ahogy a beharangozóban utal rá – Vasné dr. Tóth Kornélia wikipédián (https://hu.wikipedia.org/wiki/Kisgrafika_Barátok_Köre) olvasható szakirányú történeti összefoglalója alapján, német és angol nyelvre átültetve. A cikk végén számos magyar grafikus ex librisét bemutatja a Frederikshavn Kunstmuseum digitalizált ex libris gyűjteményéből (<http://art-exlibris.net/>). A lap e száma is megtekinthető az ÖEG honlapján (https://www.exlibris-austria.at/08_fisae.html).

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2021/4.

160 éve született az ex libris gyűjtő grófnő, Coudenhove Ernestina címmel Vasné dr. Tóth Kornélia a neves műgyűjtő zselízi grófnőt és ex libris gyűjteményét mutatja be, kiemelve néhány nevére készült könyvjegyet.

OSZK blog, 2021. július–október

Ex libris gyűjtők, gyűjtemények címmel indított sorozatában Vasné dr. Tóth Kornélia *Boros Edit, Coudenhove Ernestina grófnő, Csányi István, Csatkai Endre* ex libris gyűjteményét mutatja be, sok képpel illusztráltan. A cikkek olvashatók itt: <https://nemzetikonyvtar.blog.hu/>, és egy ideig az *Index* internetes hírportál blogján is elérhetők voltak.

Kultúra.hu, 2021. augusztus 12.

Rácz András készített interjút Vasné dr. Tóth Kornéliával az ex libris műfaj mibenlétéről, történetéről, egykori és mai szerepéről. Napjaink gyűjtőtevékenysége kapcsán a KBK szerepe is hangsúlyosan említésre kerül. Az OSZK-ban folyik a tízezres modern, tulajdonosok szerint rendezett ex libris anyag digitalizálása, és a régi ex librisekkel együtt hamarosan elkezdődik a digitalizált ex librisek tartalomszolgáltatása. A cikk itt olvasható: <https://kultura.hu/konyvjegytol-az-emleklapig-mire-jo-az-ex-libris/>.

Ajkai Szó, 2021. október 15.

Élményeket, érzéseket közvetítő grafikák címmel Tisler

Anna számolt be az ajkai könyvtárban október 8-án nyíló *Illusztris illusztrációk* tárlatról.

delmagyar.hu, 2021. október 26.

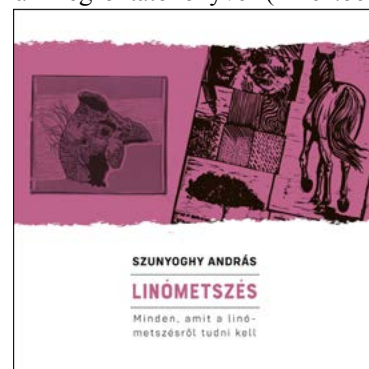
Mester és tanítványa műveiből nyílt kiállítás a Somo gyi-könyvtárban. Kopasz Mártára emlékeztek – Fotók címmel jelent meg cikk a Kopasz Márta-megemlékezéséről a neves szegedi grafikus születése 110. évfordulója alkalmából. A tanítvány László Anna műveiből is bemutatót tartottak.

Összeállította: V. T. K.

KÖNYVESPOLC

Linómetszés

Szunyoghy András grafikusművész, akinek a világ számos országában jelentek már meg oktatókönyvei (*Az embe ri test, Rajz ABC, Nagy rajziskola*) idén év elején ismét hiánypótló munkával jelentkezett. A *Kreatív képzőművészet*-sorozatban, az MMA Kiadó gondozásában megjelenő – 2021 elején könyvesbolti forgalomba kerülő, de 2020-as kiadási dátumú – *Linómetszés* című kötete a linóleummetszés rejtelmeibe vezeti be olvasóját, miközben betekintést enged a különböző nyomási technikák történetébe és módszertanába.

Szunyoghy – tanári mivoltát sem tagadva – könyve lapjain segítséget nyújt egy linómetszésre alkalmas szerszámkészlet összeállításához csakúgy, mint olyan praktikák elsajátításához, amelyek megtanulására csak egy sok tapasztalattal bíró mester mellett lenne lehetőség. Könyve tehát összefoglalja mindazt, amit műve alcímében is ígér: „*Minden, amit a linómetszésről tudni kell.*” A fejezetekre tagolt, illusztrációkban bővelkedő kötetben a linómetszés minden fontos mozzanatához található képes magyarázat. A könyv kilencedik fejezete, az ötven oldalnyi *Galéria* a gyűjtők számára is igen érdekes összeállítás a magyar linómetszés kimagasló művészeinek alkotásaiból, noha a szerző célja csupán annyi volt, hogy abból „inspirációt merítsenek a linó művészei.”

Iff. Kékési László

Kötet Gáborjáni Szabó Kálmán (1897–1955) életművéről

2021-ben a Tiszántúli Református Egyházkerület Könyvtárai kiadásában jelent meg a *Gáborjáni Szabó Kálmán festőművész, grafikus* című, a grafikus életét, életművét bemutató átfogó album. A szép kiállítású, 276 oldalas kötet szerkesztője a művész fia, Gáborjáni Szabó Péter; a felelős kiadó és művészeti szerkesztő Gáborjáni Szabó Botond; a grafikus tervező Mikáczó Kamilla, a Tiszántúli Református Egyházkerület grafikusja.

Gáborjáni a ma már több mint 480 éves Debreceni Református Kollégium falai között tanult, majd tanított, fennőként aratva első sikereit. A sokrétű életművet bemutató

könyvben életképek, rajzok, fametszetek, fotók, festmények, freskók mellett gazdag írásanyag szerepel. A szerzők (muzeológusok, művészettörténészek, tanárok) bemutatják a művész életútját, grafikai és festői életművét, a fametszetek vonatkozásában kiemelve ex libris irányú munkásságát is – utóbbira Eisler János külön tanulmányrészt szán.

Részlet a művész grafikai munkásságáról írtakból, Róka Enikő írásából: „Gáborjáni grafikai munkássága párhuzamba állítható Buday Györgyével: mindkettőjükénél megjelenik a modern szellemű népi indíttatás s az avantgárd eredményeinek felhasználása. Gáborjáni műveinek témái és népi írókkal való kapcsolata tanúskodik a Budayhoz hasonló szociális elkötelezettségéről, de társadalmi szerepvállalása nem annyira széles körű, mint Buday esetében, és mindvégig megmarad a művészet területén. Különböző emberi habitusukból következik eltérő művészi világuk: Budaynál a drámaiság a lázadásból, Gáborjáninál az oly sokszor érezhető éteri nyugalom a parasztság sorsával való mély együttérzésből fakad [...]. Ugyanakkor egyik művész pályáján sem kizárólagos a népi kötődés.” Gáborjáni az ex librisek készítése közben a megrendelő egyéniségének, érdeklődésének, személyes kéréseinek is igyekezett megfelelni – emiatt szélesebb körű tematika, változatosság figyelhető meg, melyre számos példát láthatunk a kötetben. A *Gáborjáni Szabó Kálmán könyvjegyei* című, a Magyar Ex librisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete által 1934-ben kiadott műhöz az előszót Lyka Károly írta, ő már akkor meglátta a fával és acélvésővel alkotó Gáborjáni kivételes tehetségét, melyet a nevére készített ex libris is bizonyított a számára.

Aki meg akarja fejteni Gáborjáni Szabó Kálmán művészetének titkát, feltétlenül vegye meg az életművét bemutató kötetet, mely megrendelhető a következő elérhetőségen: muzeum@silver.drk.hu!

Vasné dr. Tóth Kornélia

EGYESÜLETI HÍREK

Tagdíjakat és adományokat kérjük a CIB Bank 10700268-70112139-51100005 számlaszámára befizetni. A számla tulajdonosa a Kisgrafika Barátok Köre. Csekket nem tudunk küldeni! A tagdíj 3000 Ft, külföldieknek 45 euró.

Sós Zsigmond fametszete, X2, 132×88

Áldott, szép karácsonyt
és boldog új évet kívánunk
minden kedves olvasónknak!

SUMMARY

Péter Ürmös: In the Memory of Róbert König

Senior lecturer of the Hungarian University of Fine Arts, Munkácsy Mihály Award winner Róbert König would be 70 years old this year. For a long time, he was the president of the Association of Friends of Small Graphic (KBK). He is known to be one of the greatest Hungarian designers of horse-themed graphics. He also excelled in linocuts, woodcuts and paper-cuts.

Dr. Hilda Horváth: The Sketches of Vadász

Graphic artist Endre Vadász was born 120 years ago. More than 700 of his small graphics can be found in the Museum of Applied Arts, mainly from the collection of lawyer István Lustig. There are several sketches among them, which are almost entirely unknown. The article analyses Vadász's compositions and use of colour in these works.

Zoltán Dobó Kocsis: Small Graphics on Bills. The Nostalgic Slips

Formerly, shopkeepers counted up the prices of sold products on the blank back of the bills. The golden age of the genre was at the turn of the XXth century, in the Austro-Hungarian Monarchy. Significant companies like Herz, Stühmer, Törley, Zwack, etc. had the leading graphic artists of the time make a number of bills, including Róbert Berény, Mihály Bíró, Sándor Bortnyik, Géza Faragó.

Dr. Kornélia Tóth Vas: Bookplates of Famous Collectors in the National Széchényi Library. László Siklóssy (1881–1951)

László Siklóssy was a writer, lawyer, aesthete, journalist, editor, art collector, art historian and renowned researcher of Budapest. He had various collections including objects, works of fine art, books, etc. The graphic section of the Szent György Guild (1909–1923) – directed by him – became the first ex-libris association in Hungary.

Zsolt Várkonyi – Dr. Kornélia Tóth Vas: The Opus List of the Small Graphics of Károly Várkonyi (IV.)

On the occasion of the approaching 20th anniversary of the death of Károly Várkonyi (1913–2001), we publish his entire small graphic opus list in the journal *Kisgrafika*, including the present issue. The list was compiled by Zsolt Várkonyi – the artist's son – based on the extant graphics and the artist's notes. The text was edited and prepared for publication by Dr. Kornélia Tóth Vas.

News, Press Review, Books, Society Matters

Kopasz Márta linómetszete, X3, 40×48 és 56×66

Árkád Bazar (számolócedula),
140×70

Franck kávéízesítő (számolócedula),
133×65

Árkád Bazar (számolócedula),
140×69

Franck kávépótlék (számolócedula), 81×137

(A bemutatott számolócedulák lelőhelye az Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtára.)